

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת ויקרא (זכור) תשפ"ד לפ"ק

יצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויזען - גליון אלף תכ"ז

אך יש להבין הא דבימי אחשורוש קיבלו עליהם התורה מאהבת הנס, הלא כבר עבר ממתן תורה קרוב לאלף שנה, והרבה נסים נעשו לישראל במשך הימים הללו, מן ובאר ארבעים שנה במדבר, ואחר זה הנסים בכיבוש הארץ וכו', ולמה רק כעת נתעוררו מאהבת הנס לקבל התורה באהבה.

ונראה דאיתא בגמרא (מגילה יב.) שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי, מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה. אמר להם, אמרו אתם. אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. אמר להם, אם כן שבשושן ייהרגו שבכל העולם כולו אל ייהרגו. אמרו לו, אמור אתה. אמר להם מפני שהשתחוו לצלם [בימי נבוכדנצר] ע"כ. ויש להבין וכי חטא זה שנהנו מסעודת אחשורוש גדול כל כך שיתחייבו כליה עבור זה, והלא הסעודה היתה לעשות כרצון איש ואיש (אסתר א-ח), כרצון מרדכי והמן (מגילה שם), ובמהרש"א כרצון מרדכי, שלא להאכילם ולהשתותן דבר איסור, ולמה יתחייבו ח"ו כליה.

וביאר ביערות דבש (ח"א דרוש ג דף פח:.) כי היה המרי באכלם מסעודת אחשורוש, כי מרדכי אשר היה אב לסנהדרין וראש למקבלי תורה שבעל פה, מיחה בעם שלא יאכלו ושלא ישתו, כמבואר בתרגום המגילה, וישראל מאנו לשמוע בקולו. ואין ספק כי גם הסנהדרין הסכימו למרדכי באזהרתו, ומרדכי היה ראש ומפלא שבבית דין, והם מאנו לשמוע בקולם, ונעשו זקנים ממרים על פי בית דין גדול, ואיש אשר ימרה את פיהם יומת כמאמר פי ה', ולכך נענשו ונתחייבו כליון כדין ממרא, ולא קשה מה טיבו של כליון, כי המה זקנים ממרים. ולכך בעת תיקונם כאשר התחרטו, שמעו לקול מרדכי לקבל עליהם דברי פורים עד עולם, ולעשות מה שמרדכי ובית דינו אוסרים עליהם מבלי סור ימין ושמאל, ובוזה יכופר עונם.

ופי"ב, ומוזה נלמד העיקר, מבלי להמרות פי חכמי הדור, כי תמיד רוח ה' תוסף על חכמי הדור להורות לעם ה' דרכי ה' ואורחת תמים דעים. ואם כי בעוה"ר ראש הדור לא תואר לו והדר במעשים ומדות, הלא מצינו שלפעמים השרה שכינה בסנה מלא קוץ ונחשים ועקרבים, ולפעמים בהרי בשמים שמן משחת קודש, הכל לפי ענין הדור. וברוך שמו כי לחכמתו ועוצם טובו אין חקר, שמעו נא לקול מוכיח המורה חטאים דרך, אילו שמעו אז לקול מרדכי, לא הגיעו לתכלית הסכנה עצומה ממה ששתו ושכרו בסעודת אחשורוש ע"כ.

בהפטורה (שמואל א טו-ג) צוה ה' לשאול, לך והכיתה את עמלק, והחרמתם את כל אשר לו וגו', ויחמול שאול והעם על אגג וגו', ויהי דבר ה' אל שמואל לאמור, נחמתי כי המלכתי את שאול למלך, כי שב מאחרי ואת דברי לא הקים וגו', ויבא שמואל אל שאול, ויאמר לו שאול ברוך אתה לה' הקימותי את דבר ה' וגו'. והיא פליאה, ה' אומר על שאול ואת דברי לא הקים, ושואל מקדם את פני שמואל ואומר לו הקימותי את דבר ה'.

ומטו משמיה של הרה"ק רבי ישראל מרוזין זצ"ל, דאיתא בגמרא (שבת פח.) ויתיצבו בתחתית ההר (שמות יט-יז), מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא [שאם יזמינם לדין למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם, יש להם תשובה שקבלוה באונס]. אמר רבה אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשורוש [מאהבת הנס שנעשה להם], דכתיב (אסתר ט-כז) קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר ע"כ. והנה על ידי שהשאיר שאול את אגג בחיים נולד ממנו המן. ובחמלתו על אגג נולד אויב (בפיוט אשר הניא). ועל ידי המן הסתובב נס פורים שעל ידו זכו לקבל התורה באהבה. וכאשר הרגיש שאול בחטאו שהשאיר את אגג, המליץ בעד עצמו 'הקימותי את דבר ה', שעל ידי מעשיו נתהווה קיום לדבר ה' בעולם, וליכא מעתה מודעא רבא לאורייתא, ובוזה ימצא תיקון לחטאו.

ולכך הנס של פורים היתה על ידי מרדכי ואסתר, אשר מרדכי היה בן אחר בן לשאול המלך, בן קיש (כמבואר בתרגום), וכמו כן אסתר מזרעו של שאול (מגילה יג. וברש"י ד"ה זכה), ועליהם היה מוטל לתקן עון אבותיהם, מה שעל ידי שאול נסתבב לידת המן. ולכן אמר מרדכי לאסתר, אל תדמי בנפשך להמלט בית המלך מכל היהודים, כי אם החרש תחרישי בעת הזאת, רוח והצלחה יעמוד ליהודים ממקום אחר, ואת ובית אביך תאבדו, ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות (אסתר ד-יד), והיינו שגם בית אביך, שאול המלך, תאבד, שממנו נולד כל הצרה הזאת, ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות, לתקן מה שקלקל שאול, ולגרום ישועה לישראל (עיי' תרגום שם).

והנה התוספות (שם) הקשו למה הוצרך לכפות עליהם את ההר כגיגית, הלא כבר הקדימו נעשה לנשמע ע"ש. ובמדרש תנחומא (נח א) כתוב, דרק על התורה שבכתב אמרו נעשה ונשמע, ולא על התורה שבעל פה שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות, והיא עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה ע"ש. נמבואר בחתם סופר (שו"ת אורח סימן רח) הכוונה, שלא אבו לקבל עליהם דברי חכמים מבלי שיהרהרו ויפקפקו על תקנתם, אולי לא ישרו בעיניהם, והקב"ה כפה עליהם הר כגיגית, לקבל עליהם גזירות חכמים ותקנותיהם בלי הרהור אחריהם ע"ש.

אמנם כעת בימי אחשורוש, כאשר ראו חרון אף ה' על מה שנהנו מסעודתו של אותו רשע, עבור שלא שמעו בקול מרדכי שמיחה בהם שלא יאכלו ולא ישתו, ונתחייבו עבור זה כליה. חזרו בתשובה, ועינו את נפשם בתענית כמו שנאמר (אסתר ד-טו) וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים, לכפר על מה שנהנו אז, ונתהפך להם הכל מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב, ואז נתעוררו שמוטל עליהם לקבל מרצון לשמוע מעתה דברי חכמים, אשר עד עתה היה רק מאונס מכפיית ההר, ועתה קיבלוה מאהבה.

*

והנה אחר שנתן אחשורוש רשות להנקם מאויביהם, בשלשה עשר יום בו, הוסיפה אסתר לבקש, אם על המלך טוב, ינתן גם מחר ליהודים אשר בשושן לעשות כדת היום, ויאמר המלך להעשות כן ותנתן דת בשושן (שם ט-יג). ויש להבין עומק הכוונה של אסתר לבקש גם על יום מחר לעשות כדת היום.

ונראה, כי סיבת הדבר שלא רצו ישראל מתחלה לקבל על עצמם דברי חכמים, כי חששו לנפשם שיתכן שלא יוכלו להזהר בדבריהם כראוי, ואמרו חז"ל (עירובין כא) בני הזוהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה, שהללו עשה ולא תעשה [יש בהן שאין בהם חיוב מיתה], והללו חייב עליהן מיתה בידי שמים [על כולן, כדכתיב (קהלת יח) ופורץ גדר ישכנו נחש] ע"כ. והנה במתן תורה ראו ישראל איך ה' מחשיב דברי חכמים יותר מדברי עצמו, כי ה' אמר למשה וקדשתם היום ומחר (שמות יט-י), ומשה הוסיף יום אחד מדעתו. מאי דרש, היום ומחר, היום כמחר, מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו, ולילה דהאידינא נפקא ליה, שמע מינה תרי יומי לבר מהאידינא. ומנלן דהסכים הקב"ה על ידו, דלא שריא שכונה עד צפרא דשבתא (שבת פז) ע"כ.

ואם כן ממאמר ה' 'היום ומחר', ומשה מדעתו פירש היום כמחר, והסכים ה' על ידו, ראו כולם איך ה' מחשיב דברי חכמים. ולא רצו ישראל לקבל זאת עליהם, שחששו על גודל העונש בזה. אך בימי אחשורוש, שלא האזינו ישראל לדברי מרדכי שלא ליהנות מאותה סעודה, ונתחייבו כליה, ונעשה להם נס להצילם, התבוננו שלא טוב עשו במה שלא קיבלו עליהם דברי חכמים. ועל כן רצתה אסתר לעשות זכר

על גודל חיוב שמיעת דברי חכמים, וביקשה מאחשורוש להאריך הנס 'היום ומחר', ינתן גם 'מחר' ליהודים אשר בשושן לעשות כדת 'היום', שתהא היום ומחר שוין, כדרשת משה וקדשתם היום ומחר, שצריכין להיות שוין. ויאמר המלך להעשות כן, ותנתן דת בשושן, זכו אז בשושן לקבל על עצמם הדת של תורה כראוי, דהדר קבלוה בימי אחשורוש.

*

הכתוב מסיים בשבחו של מרדכי, כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש, וגדול ליהודים, ורצוי לרוב אחיו, דורש טוב לעמו, ודובר שלום לכל זרעו (אסתר יג-א). והכוונה דאיתא במדרש (אסתר יד-א) איש יהודי היה בשושן הבריה, איש, מלמד שהיה מרדכי שקול בדורו כמשה בדורו, דכתיב ביה (במדבר יב-ג) והאיש משה עניו מאד וכו' ע"ש. והענין הוא, דאיתא בדרשות חתם סופר (ד' אדר קנח): ובנדמ"ח דרש (ט), דבספר מנות הלוי כתב, שמרדכי התגרה בהמן, כי התאווה להיות נהרג בשביל מניעת השתחויה להמן שעשה עצמו עבודה זרה, כדי לכפר בזה על חטא הצלם של נבוכדנצר. ואומר אני הרי גם היה על כל פנים באנשי שושן עוד חטא, שנהנו מסעודתו של אותו הרשע והיה צריך כפרה. ואחשוב וכן מצאתי (עיין קב הישר פרק צח, מגיד מישרים פ' ויקהל), שלא חטאו במאכלות אסורות כולי האי, רק שנהנו דייקא ושמחו בדבר, והיה מיופה בעיניהם מעשה כסילות של אחשורוש, ועברו על לא תתן להם חן (עבודה זרה כ), ורצה מרדכי שאסתר הצדיקת שהיתה היפך מזה ומאסה בהנאת ביאת הערל, תמסור נפשה להרוג עתה, לכנס שלא כדת אשר אחת דתו להמית, כדי לכפר על אנשי שושן. ויכפר הריגתו על חטא הצלם של כל העולם כולו, והריגתה יכפר על חטא אנשי שושן ע"כ. הרי לנו גודל מסירת נפשו של מרדכי הצדיק ואסתר המלכה, שנכנסו למסור נפשם עבור טובתן של ישראל לכפר בעדם, ומרדכי היה שקול בדורו כמשה בדורו, שאמר גם כן להקב"ה בחטא העגל, ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת (שמות לב-ב).

ועם כל זה לא העריכו כולם בדורו את גודל מדריגתו של מרדכי, עד שאמרו חז"ל (מגילה יב) שהתרעמו על דוד המלך, דלא קטליה ליה לשמעני (שנתחייב שמעי מיתה מדין מורד במלכות, ודוד נמנע מלהרוגו), דאתיליד מיניה מרדכי, דמיקני ביה המן (שקינא בו המן וגור להרוג את כל היהודים) ע"ש. והיינו שהתאוננו על חייו של מרדכי, ומוטב להם שלא היה בא לעולם. וגם בזה מרדכי בדורו כמשה בדורו, שאמר משה, עוד מעט וסקלוני (שמות יד-ד), וכמו כן הצטער על חיי מרדכי. ומסיים המגילה בשבחו וצדקתו של מרדכי, כי מרדכי היהודי גדול ליהודים, ואם כי היה רצוי רק לרוב אחיו, ודרשו חז"ל (שם פז) ולא לכל אחיו, והיינו שהיו מתרעמין עליו ועל מעשיו, עם כל זה היה דורש טוב לעמו, לא הביט על עצמו, אלא מוכן היה למסור נפשו לטובתן של ישראל, ודובר שלום לכל זרעו, שיהא שלום ושלוה בארמנותם בלי שום צער.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מה"ר יצחק אלעזר ווערבערנער הי"ו לעילוי נשמת אביו ה"ר אברהם יוסף ב"ר יצחק ע"ה נפטר כ"ד אדר - תנצ"ב.ה.	הרה"ג ר' שמוחה אהרן שטרנאהלי שלי"ט א' דומ"ץ בקהלתנו הק' לרגל השמחה השוויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מה"ר ר' מנחם בצלאל גאטעסמאן הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בנישואי בתו למול טוב	מה"ר ר' דוד אליעזר וויינארטן הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מה"ר ר' יצחק ברי"ט ווייס הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בנישואי בנו למול טוב
מה"ר ר' משה שטיינבערג הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מה"ר ר' הלל צימנעל הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בנישואי בתו למול טוב	מה"ר ר' מנחם משה ווייס הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מה"ר ר' שמואל פריש הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בנישואי בתו למול טוב	מה"ר ר' יצחק ברי"ט ווייס הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בנישואי בנו למול טוב
מה"ר ר' ישראל דוד זינגער הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	מה"ר ר' ישעי' האפסמאן הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מה"ר ר' שלמה יודא וויידנפעלד הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מה"ר ר' אשר מרדכי לעפקאוויטש הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	מה"ר ר' הערשל וויטריאל הי"ו לרגל השמחה השוויה במעונו בהולדת בתו למול טוב

